

Nr 720

Av herr **Eliasson** i Sundborn **m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 90, angående ändring av vissa postavgifter m. m.

(Lika lydande med motion nr 595 i Första kammaren)

Om betydelsen av en fri, välunderrättad och under personligt ansvar ledd tidningspress råder inga delade meningar. Ej minst understrykes på goda grunder vilket värde en stark och livskraftig press med direkt anknytning till olika delar av landet och till de olika bygderna har för den offentliga debatten och för den opinionsbildning, som i en demokrati måste ligga till grund för samhällsarbetet.

Tecken tyder på att svensk press befinner sig i ett påfrestande övergångs- och omdaningsskede, till någon del framkallat av nya media för information och underhållning men förmodligen i högre grad av befolkningsomflyttningar och snabba ändringar i levnadsvanorna. Ur det enskilda tidningsföretagets synpunkt avgörande har emellertid en ytterst ogynnsam kostnadsutveckling varit. Denna har medfört nödvändigheten att nedlägga ett betydande antal tidningar och för ej få av de överlevande utomordentligt hårt pressade marginaler inom vilka varje kostnadsökning — även den i förhållande till den totala omsättningen skenbart obetydliga — slår utomordentligt hårt.

Ingen drar av de omständigheter som här antytts slutsatsen att det allmänna bör "subventionera" tidningspressen. Däremot kan det redan från dessa allmänna utgångspunkter hävdas, att det är rimligt att de offentliga taxor av vilka tidningarna för sin framtid är i hög grad beroende sätts med viss hänsyn till läget för pressen, ej minst för de mindre och medelstora tidningar om vilkas omistlighet ej sällan bestämda uttalanden göres. Därtill kommer ju att tidningarna är stora kunder, inom vissa lokalt begränsade områden så stora att de kan betraktas som ryggraden i en service åt medborgarna, som under alla förhållanden måste upprätthållas.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 90 föreslås att postabonnemanget i dess nuvarande form skall försvinna och ersättas av ett s. k. rationaliserat postabonnemang, vars väsentliga innebörd synes vara att arbetsuppgifter, som nu åvilar postverket, överföres till tidningarna. Mot tanken på att rationalisera formerna för postverkets tidningsrörelse kan i och för sig inga erinringar göras. Rationaliseringen måste emellertid genomföras så, att den service som erbjudes allmänheten icke försämras, så att merarbetet för tidningarna ej blir alltför betungande, och på ett sätt som gör en mjuk övergång möjlig. Vad propositionen

föreslår kan i dessa avseenden ej anses som fullt tillfredsställande. Ytterligare överväganden synes därför behövliga. Det förefaller också lämpligt att tidningarna beredes möjligheten att under en icke alltför kort övergångstid — förslagsvis fem år — själva välja mellan postabonnemanget i dess hävdvunna form och den distributionsform som nu föreslagits — oadresserade utgivarkorsband med kortutdelning. Vad som sker under en sådan övergångsperiod kan ge värdefulla erfarenheter för en definitiv, ur både postverkets och tidningarnas synpunkt helt godtagbar lösning av tidningsdistributionens problem.

Vi föreslår alltså att en möjlighet bibehålles för postabonnemang i nu gällande ordning samtidigt som ett rationaliserat postabonnemang erbjudes kunderna. Vid utformningen av detta rationaliserade postabonnemang borde större hänsyn än i propositionen kunna tagas till de förslag som under förhandlingarna med generalpoststyrelsen framförts av erfarna tidningsorganisatörer. Därigenom skulle det nya systemet få en avsevärt ökad konkurrenskraft.

Tidningstaxorna höjdes så sent som år 1959. Detta innebär att ej få tidningar än nu icke hunnit "smälta" då påtvingade kostnadsökningar. Ett förhållandevis starkt köpmotstånd har också tvingat många företag att gå mycket försiktigt fram med de prishöjningar som är nödvändiga för erhållande av kostnadstäckning. Redan av dessa skäl kan det alltså allvarligt ifrågasättas, om tiden är inne för nya, betydande taxehöjningar. Om propositionens förslag i detta avseende kan också konstateras att höjningarna drabbar ytterst ojämnt och i alltför hög grad så att de svagaste kunderna drabbas hårdast. Det torde därför finnas orsak att inom ramen för det totala avgiftsuttag, som anses ofrånkomligt, närmare ompröva avgifternas konstruktion och fördelning. Denna omprövning bör kunna gälla de uttagna avgifternas fördelning på vikt- och exemplartaxa samt därutöver också den tanke som framförts om att en viss del av postverkets distributionskostnader borde kunna uttagas som en postanstaltsavgift, vilket alltså innebär att en viss fast avgift fixeras för varje postanstalt, som en tidning utnyttjar för sin distribution. Det torde vara uppenbart att en tidning med lokalt begränsad och tät spridning icke åsamkar postverket samma faktiska kostnader som en med glesare spridning och längre transporter. I 1959 års proposition underströks starkt att tidningstaxorna måste vara "kostnadsföljsamma". I detta avseende kan årets förslag måhända ej anses motsvara särskilt högt ställda krav.

Vi föreslår alltså att taxan för postabonnemang i nu gällande form under övergångstiden får förbli oförändrad eller att absolut ofrånkomliga höjningar begränsas i möjligaste mån och ges formen av en lika procentuell höjning. Kungl. Maj:t bör därutöver bemyndigas att från denna utgångspunkt fastställa taxorna för "kortutdelning" i samband med postabonnemang i rationaliserad form. Förutsättningen är då att denna taxesättning göres på så sätt att den nya formen för tidningsdistribution blir företagsekonomiskt konkurrenskraftig.

I propositionen hävdas att distribution av postabonnerade tidningar inom utgivningsorten endast bör ske efter särskilt medgivande av generalpoststyrelsen.

Arbetskraftssituationen skapar ej sällan, särskilt för mindre tidningar, stora svårigheter att själva ordna sin distribution inom utgivningsorten. Denna omständighet förefaller oss väga så tungt att de erinringar som från postverkets sida anförts mot sådan distribution bör få vika. Av den orsaken föreslår vi att de lokala postmyndigheterna bereds möjligheter att träffa uppgörelse om lokal distribution på utgivningsorten såväl av adresserade som av oadresserade tidningar, vilket i många fall såväl för postverkets del som för de berörda tidningarnas kan vara ytterst rationellt.

Under återopande av det anförda hemställer vi,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 90 måtte besluta,

a) att postabonnemang enligt nu gällande ordning under en övergångstid av förslagsvis fem år skall bibehållas,

b) att ändringar i taxorna för detta postabonnemang nu icke skall genomföras,

c) att Kungl. Maj:t bemyndigas att fastställa taxor för "rationaliserat postabonnemang" efter vad i motionen närmare angives,

d) att de lokala postmyndigheterna bemyndigas träffa uppgörelse om distribution också på utgivningsorten av såväl adresserade som oadresserade tidningar.

Stockholm den 7 april 1961

Lars Eliasson
i Sundborn
Nils G. Hansson
i Skegrie

Rolf Eliasson
i Moholm
Folke Björkman

Olof Hammar
Gustaf Boija